

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTOR: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an

la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

SUMAR:

Părerii asupra constituirei obștiilor sătenești, conform legii din 11 Febrărie 1904, de d-l Ion D. Filitti.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea III: Fobus Focșăneanu cu Richard Berchard și altul.*

Tribunulul județului Buzău: Casa Școalelor cu Sultana Baștea.

CRONICA JUDICIARĂ.— *Cercelarea paternității.*

PĂRERI

ASUPRA

CONSTITUIREI OBȘTIILOR SĂTENEȘTI

conform legii din 11 Februarie 1904

Cu ocaziunea constituirei după această lege a obștiilor de locuitori săteni pentru cumpărări și arendări de proprietăți rurale, s'a ivit întrebarea: dacă obștea odată constituită, de pildă cu ocaziunea și printr'un act de cumpărătoare a unei moșii, își păstrează caracterul juridic de obște față de creditorii ipotecari sau cu alte drepturi reale, și dacă împrumutul ipotecar posterior este contractat cu obștea sau urmează și pentru acest contract ca locuitorii să se constituie din nou în obște.

De asemenea, s'a pus întrebarea; în momentul contractării locuitorilor asociați cu proprietarii sau creditorii reali și mai înainte de întocmirea contractului, capacitatea juridică individuală a fiecărui locuitor este o condițiune esențială de validitate a convențiunilor în cari vor figura însă obștiile în raport cu proprietarii vânzători sau arendatori și în raport cu creditorii cu drepturi reale?

Dela răspunsul la aceste două întrebări îmi pare că atârnă toată eficacitatea legii și prin urmare soarta ei.

I. Obștea locuitorilor se constituie de drept prin faptul întrunirii mai multor locuitori, cari contractează vânzări-cumpărări, împrumuturi ipotecare sau arendări de imobile rurale.

Prin art. 74 și 514 din procedura civilă, modificate prin legea din 11 Februarie 1904, se recunoaște și se determină caracterul obștiilor țărănești față de proprietarii rurali și față de creditorii cu drepturi reale, cât privește raporturile juridice reciproce. Astfel, după aceste texte, de îndată ce mai mulți locuitori săteni cumpără o moșie cu sau fără sarcină ipotecară sau o iau numai în arendă, toate actele de procedură judiciară sau extrajudiciară, toate actele de urmărire mobilă sau imobilă se vor face pe numele obșei locuitorilor.

Să cercetăm îndată înțelesul serios al legii.

Pentru a cunoaște bine înțelesul unei legi, trebuie a cunoaște mai întâiu motivul.

Care a fost deci motivul creațiunii și recunoașterii legale a acestor obștii?

Motivul este însuș scopul legiuitorului dela 1904. Or, scopul legiuitorului a fost să înlesnească locuitorilor săteni puțința de a cumpără și de a lua în arendă moșii; aceasta rezultă din declarațiunea și expunerea de motive a autorului legii. Preocuparea legiuitorului eră ca mai mulți săteni să dobândească în comun proprietăți rurale, ca mai mulți țărani să ia în mod colectiv moșii în arendă, fiindcă numai așa, prin întrunirea și asocierea unui număr mai mare de locuitori, se putea aștepta rezultatul dorit din punctul de vedere economic și politic, adică îmbunătățirea stărei locuitorilor dela țară.

În practică se ivea o mare piedică la realizarea acestei idei și care oprea în loc avântul și propășirea asociațiilor colective de locuitori săteni.

Piedica provenea tocmai din cauza numărului asociațiilor, de oarece proprietarii și institutele de credit se temeau să contracteze cu atâtea persoane și să se expună, în caz de neexecutarea obligațiilor, la complicarea și nesiguranta procedurii de îndeplinit față de un număr considerabil de debitori.

De aceea și legiuitorul din 1904, condus, pedeparte,

de ideea principală a înlesnirii creditului pentru locuitorii săteni, preocupat, pedea lăparte, de a găsi un mijloc practic de a pune în contact juridic pe proprietari și pe creditori cu asociațiunile țărănești, a recunoscut existența juridică a obștiilor de locuitori săteni pentru cumpărări și arendări de proprietăți rurale. Legiuitorul nu a edictat însă decât câteva dispozițiuni pentru determinarea și sancționarea raporturilor născute din convențiunile de vindere-cumpărare, din contractele ipotecare sau de arendare, intervenite între obștii și proprietarii rurali sau instituttele de credit financiar mai în special.

Legea dela 1904 nu s'a ocupat de chestiunea obștiilor în complexul ei; nu a deslegat chestiunea așa zisă a personalității morale a obștei.

Dar, este drept a adăoga că discutându-se la 1904 în desbaterea generală chestiunea personalității morale întregi a obștiilor, s'a anunțat că chestiunea se rezervă cu ocaziunea unei noi legiuiri asupra tuturor asociațiunilor de săteni (coprinzând cetele de moșneni, obștiile de răzeși, obștiile vremelnice sau veșnice, etc.), spre a se reglementa raporturile obștei și față de terțiile persoane și față de acei chiar ce compun obștiile.

Asemenea legiferare nu a intervenit nici până astăzi; a rămas bine înțeles însă neștirbit caracterul de personalitate juridică a obștiilor de locuitori săteni pentru cumpărări, ipotecări și arendări de moșii, în tot ce privește raporturile lor față cu proprietarii vânzători sau arendatori și față cu creditorii ipotecari sau cu alfe drepturi în moșie.

Personalitatea juridică a obștiilor este nediscutabilă; rezultă evident din însăș creațiunea și recunoașterea legală a obștiilor în chestiune,

În adevăr, când legiuitorul a recunoscut ființa obștiilor și a reglementat starea lor în justiție, și când a decretat raporturile juridice și extrajuridice ale obștiilor, el a imprimat necesarmente acestor obștii caracterul de personalitate juridică.

Dealtmintrelea, acest lucru rezultă *expressis verbis* din lucrările de alcătuire ale legii. În raportul definitiv al comitetului delegaților Adunării deputaților, se spune categoric :

«Ideea fundamentală a proiectului fiind înlesnirea locuitorilor săteni de a cumpără sau luă în arendă moșii, și deci de a le face cu puțință creditul necesar pentru aceasta, am căutat să ridicăm obstacolul ce se opunea până acum la aceasta și care provenea din teama proprietarilor și a creditorilor ipotecari de a trată cu un mare număr de persoane.

«Am considerat deci asociațiunea locuitorilor cumpărători, debitori sau arendași ca o obște, adică ca o persoană juridică»¹⁾.

Aceeaș afirmațiune, că obștea de îndată ce a luat naștere a căpătat legalmente caracterul de personalitate ju-

ridică, este conținută și în primul raport al comitetului delegaților și repetată în discuțiunea generală ce a avut loc în Cameră de ambii raportori, d-nii Constantinescu și Stelian. Iar Senatul a admis proiectul de lege votat de Cameră, întocmai după raportul d-lui Toma Stelian.

II. Din cele ce preced rezultă, în canformitate cu textele legii, că: 1) atunci când s'a încheiat o convențiune de vindere-cumpărare între un proprietar și mai mult de cinci locuitori săteni asociați, s'a născut un contract valabil între un proprietar-vânzător și o obște-cumpărătoare (a cărei formațiune derivă din chiar gruparea locuitorilor în vederea contractului). Și toate formalitățile legale, judiciare ori extrajudiciare, privitoare la ființa și executarea contractului, urmează să fie îndeplinite față de obște, care singură se găsește în contact juridic cu proprietarul (creditor al prețului de vânzare); 2) atunci când moșia cumpărată de obștea unor locuitori este ipotecată la un creditor sau la o instituțiune de credit, de asemenea toate formalitățile și actele de procedură judiciară sau extrajudiciară, pentru judecarea sau executarea actului de ipotecă, se îndeplinesc pe numele și în contra obștei; 3) atunci când mai mult de cinci locuitori asociați (formând obștea) ipotecează la un creditor ipotecar o proprietate a lor, stăpânită diviz sau indiviz, împrumutul este acordat obștei locuitorilor, și toate formalitățile extrajudiciare și judiciare, precum și toate actele de procedură se întocmesc pe numele și în contra obștei.

Asupra acestui din urmă punct capital se face mai ales întâmpinarea că înțelesul legii este că împrumutul se contractează de fiecare locuitor individual, întrucât legiuitorul dela 1904 privește obștea pentru formalitățile de executare.

Chestiunea pare foarte delicată și reclamă o examinare aprofundată. Vom schița deocamdată trăsăturile generale, numai ocupându-ne în special de prima chestiune, care însă îndrumază la rezolvarea întregii probleme.

Motivul petru care sunt de părere că împrumutul cerut de mai mulți locuitori asociați și astfel constituiți în obște, trebuie să fie acordat obștei acelor locuitori, este, pe de o parte, că prin simplul fapt al asociațiunei locuitorilor pentru a ipotecă proprietatea lor rurală, s'a întemeiat o obște legală care se pune în raport juridic cu creditorul ipotecar, iar pe de altă parte că, dacă împrumutul s'ar contractă cu fiecare locuitor în parte, ar urmă să se studieze capacitatea și dreptul de proprietate al fiecărui locuitor în parte.

Or, aceasta ar fi evident în patentă contradicțiune cu ideea generatoare a legii, adică înlesnirea creditului locuitorilor săteni pentru cumpărări de moșii.

Dealtmintrelea, și expunerea de motive a d-lui D. Protopopescu, autorul legii, lămurește că asociațiunile de săteni nu trag foloase, ca și proprietarii, din instituttele de credit, cât timp va subzistă obligațiunea stabilirei dreptului de proprietate și capacității pentru fiecare din lo-

1) Vezi broșura intitulată: «Lege pentru modificarea art. 74 și 514 din procedura civilă și a art. 19 din legea autentificării actelor, împreună cu discuțiunile urmate în Cameră și Senat. — Tip. Voința Națională, pag. 80.

cuiorii asociați, și cât timp se va impune proprietarilor și creditorilor reali necesitatea de a îndeplini procedura de urmărire contra fiecăruia; de aceea locuitorii săteni sunt considerați ca obște față de vânzători, de creditorii ipotecari, etc. Cu chipul acesta, nu mai este nevoie de a ne preocupa de numele fiecărui sătean, de schimbările, incapacitățile juridice. Numai obștea figurează în toate raporturile juridice. Fiecare sătean în parte a dispărut pentru a da loc asociațiunii, acestei simili-persoană morală numită obște¹⁾.

Intreagă această motivare a legii este reprodusă *tale-qual* în primul raport al comitetului delegaților Camerei.

În raportul definitiv, întocmit după ce s'a introdus în lege obligațiunea reprezentării în justiție a obștei prin mandatarî desemnați, aceeaș idee despre concepțiunea obștei este reprodusă iarăși și cu multă tărie scoasă în relief: «am căutat să ridicăm obstacolul ce se opunea până acum și care provenea din teama proprietarilor și a creditorilor ipotecari de a trata cu un mare număr de persoane; am considerat deci asociațiunea locuitorilor ca o obște, adică o persoană juridică»²⁾.

Iată cuvântul pentru care cred că împrumutul ipotecar se acordă asociațiunii ca obște: într'alt mod s'ar contrazice patent scopul legiferării dela 1904, acela de a înlezni creditul necesar locuitorilor pentru a cumpără sau lua cu arendă moșii și s'ar suprima mijlocul nemerit ca să se înlătore inconvenientul ce provine din teama proprietarilor și creditorilor de a trata cu un număr prea mare de persoane.

III. Să reluăm acum prima întrebare pusă la început. Obștea odată constituită, de pildă printr'un act de cumpărarea unei moșii, își păstrează ea caracterul juridic de obște față de toți creditorii ipotecari sau reali cu drepturi anterioare în acea moșie? Și o instituțiune de credit, de pildă, la care moșia este grevată, trebuie să recunoască ca proprietară a moșiei pe acea obște?

După cele expuse până acum, numai poate să existe cred un cuvânt temeinic de îndoială.

Cu toate acestea o obiecțiune se face în astă privință; că legiuitorul n'a creiat obștile ca persoane morale, că obștile n'au caracterul și drepturile ce se atribuiesc acestor persoane, așa încât nu există un patrimoniu al obștilor în care să se transmită dreptul de proprietate.

Chestiunea astfel pusă apare abstractă și teoretică, și fără utilitate în materie spre a deslega problema.

A) Înainte de toate, legea dela 1904 a recunoscut și legitimat existența obștei, care se creiază prin singurul fapt al asociațiunii locuitorilor pentru cumpărări, arendări sau ipotecări de moșii, și a decretat caracterul de personalitate juridică al obștei.

Odată ce obștile locuitorilor s'au înființat, odată ce

obștile s'au creiat și figurează în calitate de cumpărătoare, dânsese se substituiesc în drepturile de proprietate ale vânzătorilor, devin proprietare față de vânzători.

Aceste obștii prin urmare intră și rămân în raport juridic cu vânzătorii, creditorii ipotecari și proprietarii arendatori.

Punctul de vedere al legii din 1904 este precizat bine în una din părțile principale din expunerea de motive a autorului legii.

Iată pasagiul din expunerea de motive:

«Care sunt ipotezele ce se pot prezenta în vederea scopului ce urmărim?

a) «Când locuitorii săteni cumpără în mod divizat o moșie, fără sarcină, dar pentru achitarea prețului garantat cu privilegiu legal au nevoie de a contracta un împrumut ipotecar.

b) «Când locuitorii săteni cumpără indiviz o moșie, grevată de sarcini, cu a căror valoare au fost scăzuți din prețul cumpărării.

c) «Când locuitorii săteni cumpără în mod divizat, fiecare o porțiune determinată dintr'o moșie ipotecată dinainte în întregul ei de vânzător.

d) «Când locuitorii săteni cumpără divizat, fiecare o porțiune determinată dintr'o moșie negrevată de ipotecă, dar o ipotecează în întregul ei, intrunind porțiunile determinate.

e) «Când locuitorii săteni se asociază cu scopul de a lua în arendă moșia.

«În toate aceste ipoteze precum și în orice litigiu derivând din contractele de cumpărătoare, de ipotecă sau de arendare, locuitorii săteni cumpărători divizi sau indivizi, debitori sau arendași, sunt considerați ca obște față de vânzători, de creditorii ipotecari sau privilegiați a căror creanță a trecut în sarcina cumpărătorilor prin titlul de vânzare. . . . Cu chipul acesta nu mai avem a ne ocupa de numele fiecărui sătean, de schimbări, minoritate, incapacități juridice, etc.»¹⁾.

Lucrul este dar pe deplin lămurit: singură obștea există, ea contractează, ea se obligă.

B) Chestiunea personalității morale a obștilor trebuie lăsată de o parte aci. Conceptul personalității fictive este pur și simplu o noțiune teoretică cu ajutorul căreia doctrina, în lipsa textelor pozitive din codul civil napoleolian, a voit să caracterizeze colectivitățile de bunuri.

Este știut că, potrivit noțiunii doctrinale în curs, persoana morală este o persoană distinctă de persoanele fizice care compun o grupare sau o asociațiune în vederea unui scop juridic; persoana morală este privită ca o ficțiune a legii, ca o creațiune a voinței legiuitorului având, ca persoană distinctă de aceia a asociațiilor, drepturi patrimoniale și atribuțiuni identice ca acelea care sunt conferite persoanelor fizice (afară de relațiunile de familie și raporturile de drept anume exceptate printr'un text pozitiv).

Doctrina modernă cea mai nouă, însă, adoptând părerea autorizată și profundă a lui Ihering (cel mai mare jurisconsult al timpurilor moderne, după cum 'l numește Planiol), nu mai privește în asociațiunile de persoane relative la colectivități de bunuri existența unei persona-

1) Vezi broșura citată, pag. 8 și 25.

2) Vezi broșura idem, pag. 80.

1) Vezi broșura citată pag. 9.

lități distincte a persoanei fictive, pentru cuvântul important că destinatarul drepturilor este și nu poate fi decât persoana fizică, omul, singurul *ayant droit* care profită de avantajele drepturilor.

Ihering, și după dânsul doctrina nouă modernă, admit existența juridică a colectivităților de bunuri posedate de oameni asociați în comun, fără nici o personalitate distinctă a unei ființe fictive, fără un patrimoniu fictiv separat de al asociaților, sau vreun alt atribut ce legea recunoaște persoanelor fizice, capabile de drepturi și obligațiuni.

Singurul regim special aplicat în asemenea cazuri, și care aparține naturii însăși a proprietăților colective de bunuri, este reprezentarea generală și silită a celor interesați prin mandatari însărcinați cu gestiunea unitară.

Colectivitate de bunuri reprezintă gruparea bunurilor intrunite ale asociațiilor care stăpânesc bunurile.

Concepțiunea și noțiunea juridică a lui Ihering despre persoanele civile sau juridice cadrează perfect cu creațiunea legiuitorului obștilor de locuitori săteni.

Intr'adevăr, după legea dela 1904 se permite crearea colectivităților de bunuri pe care le reprezintă asociațiunile de săteni care cumpără sau arendează moșii și aceasta în interesul propriu al sătenilor, fiindcă prin mijlocul grupărilor și posesiei comune a unei mase de bunuri, locuitori devin în măsură ca să dobândească pământ și să-și îmbunătățească soarta lor.

După legea dela 1904, asociațiunile de locuitori săteni au o reprezentățiune judiciară generală și forțată în modul cum legiuitorul a organizat reprezentarea obștilor.

În fine, după legea dela 1904 obștile încetează după ce s'au îndeplinit în totul scopul pentru care s'au înființat și s'au recunoscut; sunt asociațiuni care se dizolvă de drept, care dispăre ca orice asociațiune civilă cu un scop determinat și durată limitată, pe când în genere persoanele morale au o existență aproape perpetuă.

Din acest punct de privire, chestiunea personalității morale după vechea concepțiune doctrinală și chestiunea incompletă creațiunii a persoanei morale, cu drepturi și atribute proprii generale și față de toată lumea, n'au importanță pentru problema noastră, și nu din această cauză va trebui a se renunța la efectul legii de atât de mare importanță socială și politică cum este legea dela 1904.

În orice caz, toată lumea recunoaște, chiar în concepțiunea vechei doctrine asupra persoanei morale sau fictive, că legiuitorul are întreaga latitudine de a mărgini întinderea acestor persoane, de a le conferi tot sau parte de drepturi.

Or, legiuitorul dela 1904 a recunoscut obștile ca ființe colective în raporturile lor numai cu vânzătorii, cu creditorii ipotecari sau privilegiați și cu proprietarii arendațori, nu și în raporturile lor cu terții; legiuitorul a recunoscut asociațiunilor de locuitori personalitatea juridică pentru cât privește aceste raporturi și executarea con-

tractelor de vânzare, de ipotecare și de arendare, fără a le permite să facă acte cu titlu gratuit sau să primească bunuri prin asemenea acte.

Cu alte cuvinte, legea dela 1904 a recunoscut asociațiunilor de locuitori săteni caracterul de personalitate juridică de îndată ce ele s'au înființat legalmente sub numele de obștii, și obștile odată create păstrează acest caracter în toate circumstanțele față de vânzătorii, de creditorii ipotecari și de proprietarii arendațori.

C) Există o serie de argumente în favoarea interpretării juridice, după care o obște cumpărătoare de moșie ipotecată, la un institut de credit de pildă, urmează să fie recunoscută proprietară.

a) Am văzut că în expunerea de motive a legii privitoare la ipotezele care s'au avut în vedere, este și cazul când asociațiunea locuitorilor cumpără o moșie ipotecată la un creditor, luând asupra-și sarcina creanței, și expunerea de motive spune categoric «locuitorii săteni cumpărători în mod divis sau indivis sunt considerați ca obște față de creditorii ipotecari, a căror creanță a trecut în sarcina lor prin titlul de vânzare». Argumentul este decisiv în cauză.

b) În discuțiunea generală ce a avut loc dinaintea Camerei deputaților, și înainte de votul legii, ministrul de interne explicând legea, zice într'un pasagiu: «Chestiunea de procedură pe care o rezolvă are importanța ei. Creditul rural va putea recunoaște de proprietari și arendași obștile de țărani care vor cumpăra sau vor lua cu arendă moșii ipotecate la dânsul».

Chestiunea specială a recunoașterii este aci vizată în termeni speciali²⁾.

D. În fine, o considerațiune care învederează foarte bine vițitul sistemului după care un creditor sau un institut de credit trebuie să recunoască drept proprietari ai unei moșii, cumpărată de o asociațiune de locuitori săteni, pe toți aceștia individual, ar fi aceea că o serie de consecințe imposibile ar decurge din aplicarea sistemului.

a) În adevăr, presupunând că din studiul capacității și din examenul dreptului de proprietate ar rezultă pentru creditor dovada că unul sau mai mulți din acei locuitori n'au capacitatea juridică deplină sau legalmente completă, atunci ne vom găsi într'o situațiune inextricabilă: pe de o parte vânzarea moșiei cu sarcina ipotecei transmisă către obștea locuitorilor a devenit valabilă în puterea contractului de vindere-cumpărare, și obștea cumpărătoare, prin mandatarii ei, este singură în raport juridic cu vânzătorul; pe de altă parte, institutul de credit unde moșia este angajată, sau creditorul ipotecar particular nu recunoște validitatea vânzării către obștea înființată, sau tăgăduesc chiar capacitatea asociațiilor cari au cumpărat în comun moșia, și pun astfel în discuțiune baza dreptului de proprietate.

2) Vezi broșura citată, pag. 109.

Dar creditorul poate fi indrituit să nu recunoască existența obștei cumpărătoare, să nu respecte transmisiunea către obște a dreptului de proprietate și a sarcinei ipotecare ce se operă de plin drept în virtutea legii?

N'ar fi o anomalie ca institutele de credit, de pildă, să recunoască proprietari ai moșiei pe toți sătenii individual și apoi toate formalitățile să le îndeplinească pe numele obștei?

Dacă, după ce o obște a cumpărat o moșie grevată de ipotecă, toate formalitățile și executările actului de ipotecă se fac contra obștei, este că din momentul constituirii acelei obști numai ea există, numai ea se pune în raport și în contact cu proprietarii, vânzătorii și creditorii ipotecari sau privilegiați, așa încât aceștia după lege nu au de aface decât cu obștea.

b) Presupunând mai departe că o obște ia în arendă o moșie ipotecată la un institut de credit, cine urmează iarăși să intre în raport cu creditorul?

Dacă ar fi nevoie ca toți locuitorii din asociațiune în mod individual să se pună în contact cu creditorul sau societatea de credit, atunci se va suprima cu desăvârșire efectul legii și se va înlătura scopul legiuitorului, care a voit ca prin ajutorul persoanei juridice a obștei să pună pe locuitorii săteni în măsură să ia moșii în arendă, asociindu-se, punând în comun munca și capitalul și oferind proprietarilor și creditorilor ipotecari o situațiune de raporturi lesnicioase și sigure.

Iată considerațiunile pentru care am crezut și cred că, de exemplu, Societatea Creditului rural potrivit art. 10 și 26 din legea Creditului fiuciar, urmează să recunoască ca proprietare a moșiiilor ipotecate la dânsa și cumpărate de asociațiuni de mai mulți de 5 locuitori pe obștiile acestor locuitori, să scadă pe aceste obști cu capitalul neamortizat la credit din prețul vânzării; să încuviințeze tot pe numele obștiilor diviziunea ipotecei asupra unei moșii din care obștiile au cumpărat o parte mai mare sau mai mică, iar restul rămânând pe seama proprietarului vânzător, sau în fine să aprobe diviziunea ipotecei între obști, dacă mai multe obști constituite au cumpărat în diferite porțiuni întreaga moșie.

Negreșit aceeași soluțiune se impune pentru orice institut de credit sau pentru oricare creditor particular cu drepturi reale.

Încă un cuvânt, înainte de a termina. Asupra aplicării legii din 1904, s'a ivit o altă dificultate din împrejurarea când actul de vânzare este intervenit între proprietarul moșiei și mandatarii obștei constituită printr'un contract de asociațiune separat, dar întocmit după prescripțiunile legii din 11 Februarie 1904, susținându-se că prin actul de vânzare trebuie să ia parte toți locuitorii și tot în acelaș act să desemneze pe mandatarii ce vor reprezenta obștea.

Nu văd nici o considerațiune în stare să sprijine

o asemenea riguroasă părere pe care nici o rațiune nu o justifică.

Mai întâi, după dreptul comun, pe care legea din 1904 nu l'a abrogat și nici nu putea să'l abroge, locuitorii se pot prezenta ei înșiși prin mandate speciale, așa că în actul de vânzare să figureze în numele locuitorilor mai mulți sau câțiva mandatarii.

În expunerea de motive a raportului proiectului definitiv, trebuie reamintit, se spune că obștea se naște din faptul singur că asociațiunea a cumpărat, ipotecat și a arendat o moșie, fără să fie trebuință de vre-un alt act sau de vre-o declarațiune de voință.

Așa dar, legiuitorul nu impune existența prealabilă a unui act prin care să se declare că asociațiunea se constituie în obște cu scopul de a cumpără, ipotecă sau arendă; nu este, prin urmare, o condițiune imperioasă facerea actului prealabil pentru constituirea obștei, dar de aci nu rezultă că, dacă el s'a alcătuit, dacă, adică, printr'un act autentic mai mulți locuitori declară că se asociază în scopul de a cumpără, ipotecă sau arendă o moșie, desemnând pe mandatarii asociațiunii și însărcinându-i ca în numele tuturor locuitorilor asociați să contracteze cumpărarea, ipotecarea sau arendarea unei moșii; repet, aceasta nu însemnează că obștea nu s'a constituit valabil și că convențiunea dintre mandatarii locuitorilor asociați și proprietarul sau creditorul ipotecar rămâne destituită de valoare, de vreme ce este știut că tot ce nu este oprit de lege este permis și valabil.

Apoi, art. 514 din procedura civilă, modificat la 1904, conține un argument de text decisiv în favoarea tezei ce prezint, căci spune: «când mai mulți locuitori săteni vor voi a cumpără, ipotecă sau luă cu arendă un imobil rural, pentru autentificarea tuturor acestor acte sau a procurilor ce dânsii vor voi să dea în acest scop...», cu alte cuvinte, în actul de vânzare, ipotecare sau arendare, pot figura procuratorii locuitorilor, și deci mandatarii asociațiilor cari sunt astfel mandatarii obștiilor, în puterea procurilor date de locuitori. ION D. FILITTI

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA III

Audiența dela 12 Maiu 1910

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Phœbus Focșăneanu cu Richard Berchard și alții

FARMACIE. — FOND DE COMERȚ. — DACĂ POATE FI DEPUȘ ÎN GAJ. — ART. 861 COD. COM.

GAJ. — FOND DE COMERȚ. — FARMACIE. — OBIECT MOBIL INCORPORAL. — REMITEREA TITLURILOR. — VALIDITATE. — ART. 1318 COD. CIVIL. — ART. 479 ȘI 480 COD. COM.

1° Fondul de comerț consistând în exploatarea unui drept de farmacie, poate face obiectul unui gaj.

2° Pentru validitatea gajului constituit de un fond de comerț, în speță o farmacie, este suficientă remiterea titlului constatător al dreptului pus în gaj, de oarece fondul de comerț fiind o universalitate de bunuri care copride clientela, contractul de închiriere, marfa, mobilierul, etc., el este un lucru mobil incorporat, și ca atare nu i se pot aplica regulile și condițiunile cerute pentru constituirea de amanet asupra lucrurilor mobile corporale, adică a se remite lucrul în posesia creditorului gagist sau unei terțe persoane.

No. 199. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Phœbus Focșeanu în contra deciziunii Curței de apel din Galați, secț. II, No. 29 din 1904, dată în proces cu Richard Berchard și alții.

S'au ascultat: d-nii avocați D. Alexandresco și D. Bolonay, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Ilie Ighel-Deleanu, în combateri; d-l procuror N. I. Zamfirescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

I. «Greșită interpretare a art. 479 din codul comercial.

«Fînd vorba de validitatea constituirii unui gaj asupra dreptului de a exploata o farmacie — asupra unui drept incorporat — art. 479 c. com. nu este aplicabil în specie, căci zisul articol prevede textual și limitativ drepturile corporale, și anume drepturile de creanță.

II. «Violarea art. 480 din codul comercial.

«Dacă trebuie să se admită posibilitatea constituirii unui gaj asupra unui drept incorporat, e nevoie, în mod esanțial, de punerea în posesie a creditorului și simpla remitere a titlului, ca în specie, nu e suficientă».

Având în vedere că se constată din decizia Curței de apel din Galați secția II-a, cu No. 29 din 1904, adusă în recurs, că prin ordonanța de judecare No. 487 din 1895, a tribunalului Covurlui, I. Schinabek devenind proprietar al imobilului din strada Mare No. 55 din Galați, precum și al farmaciei numită «Crucea Roșie» instalată în acel imobil, compusă din medicamente, vase, rafturi și dreptul de exploatare al acestei farmacii, precum se indică lămurit în ordonanța de judecare, dânsul se împrumută în anul 1898, priu actul autenticat sub No. 16133 de tribunaiul Ilfov, secția de notariat, cu suma de 30.000 lei, dela Iacob Menkes, reprezentat azi prin moștenitorii săi, intimați în recurs, constituind ca siguranță, pe deoparte o ipotecă asupra imobilului, iar pe de altă parte un drept de gaj asupra sus zisei farmacii, adică asupra dreptului de concesiune și de exploatare a farmaciei, a mărfii și mobilierului aflat în localul de farmacie; că la 1899, Schinabek vinde lui Udriski, farmacist din Galați, cu act autentic, atât dreptul de farmacie cât și mobilierul, cu condițiune să respecte contractul de

împrumut cu gaj făcut în favoarea lui Menkes; că, în urmă, Udriski fiind declarat în stare de faliment, moștenitorii defunctului Menkes au cerut să fie înscrisi cu privilegiu la masa falimentului pentru creanța lor; că în contra acestei înscrieri cu privilegiu, s'a ridicat contestațiune de către recurentul Phoebus Focșăneanu, tinzând la înlăturarea privilegiului creanței lui Menkes, pe motiv că gajul constituit în favoarea lui Menkes nu întrunește condițiunile cerute de lege și ca atare este fără valoare;

Considerând că motivele invocate de recurent pentru anularea gajului și care fac obiectul celor două mijloace de casare sunt: 1) că dreptul de farmacie nu se poate pune în gaj, nefînd un lucru mobil în sensul legii; și 2) că chiar dacă s'ar putea constitui gaj, în specie această constituire de gaj este fără valoare, de oarece farmacia n'a fost dată în posesia creditorului gagist sau unei alte persoane aleasă de părți, precum prescrie art. 480 cod. comercial;

Că, Curtea de apel a respins ambele motive de contestație, statuând că dreptul de exploatare a unei farmacii poate fi dat în gaj, iar în ce privește validitatea constituirii gajului, Curtea de fond constată și argumentează că s'a remis în posesiunea creditorului gagist titlul care constată dreptul de proprietate al debitorului asupra lucrului constituit gaj, în speță ordonanța de judecare în virtutea căreia debitorul Schinabek a devenit proprietarul farmaciei; că, pentru a fi adus la cunoștința terților, acest act de gaj a fost înscris în registrul de înscripțiuni al tribunalului Covurlui sub No. 406 din 1898;

Considerând, în drept, că este nediscutat că un fond de comerț, ca orice avere a debitorului, poate face obiectul unui gaj; că aceasta rezultă formal din dispozițiunile art. 861 din codul de comerț; că nu s'ar putea admite soluția contrară decât pe temeiul unui text de lege expres, care nu există; că, pentru validitatea constituirii în gaj a unui fond de comerț, este suficientă remiterea titlului constatător al dreptului pus în gaj, de oarece fondul de comerț fiind o universalitate de bunuri, ce cuprinde firma, clientela, contractul de închiriere, marfa, mobilierul, etc., el este un lucru mobil incorporat și, ca atare, nu i se pot aplica regulile și condițiunile cerute pentru constituirea de amanet asupra lucrurilor mobile corporale, adică de a se remite lucrul în posesiunea creditorului gagist sau unei terțe persoane;

Că dealtmîntrelea, art. 1318 din codul civil, indică modul cum are a se face tradiția lucrurilor corporale și anume prin remiterea titlurilor;

Considerând că atunci când fondul de comerț consistă în exploatarea unui drept de farmacie, precum este în speță, dacă ar trebui, pentru validitatea gajului, ca farmacia să se dea în posesia creditorului gagist, precum se susține de recurent, în asemenea caz creditorul gagist ar trebui să fie în totdeauna un farmacist, căci numai

farmaciștii pot să exercite comerțul de farmacie, potrivit prescripțiilor legii sanitare, ceea ce ar duce la rezultatul nedrept că s'ar restrânge în mod considerabil creditul proprietarului unui fond de farmacie; că, nu numai că nu există nici o rațiune pentru care legiuitorul să fi voit această soluție, dar din contră, trebuie a se recunoaște că cel care exploatează un fond de farmacie, ca orice comerciant în genere, trebuie să se bucure de cel mai larg credit posibil;

Considerând că, astfel fiind, și întrucât Curtea de apel constată că s'a remis creditorului găsit titlul în baza căruia debitorul exploatează farmacia, precum și că acest gaj s'a înscris în registrul de inscripții al tribunalului Covurlui, cu drept cuvânt Curtea de apel a statuat că gajul constituit în aceste condițiuni este valabil și judecând astfel, Curtea nu a săvârșit nici o violare de lege, așa că ambele motive de casare sunt nefondate.

Pentru aceste motive, respinge.

Observație.— A se vedea asupra chestiunii de mai sus, judecată pentru prima oară de Curtea de casație, Comentariile de drept civil a d-lui profesor D. Alexandresco, t. III, partea I-a, p. 198, text și note, (ed. a 2-a), lucrare la care Ministerul public (d-l procuror N. Zamfirescu) s'a și referit în concluziile ce a pus înaintea Inaltei Curți pentru respingerea recursului.

S. R.

TIBUNALUL JUDEȚULUI BUZĂU

Audiența dela 8 Martie 1910

Președinta d-lui X. Andronescu, președinte

Casa Școalelor cu Sultana Baștea

UZUFRUCT.— DREPT REAL.— DREPTUL DE FOLOSINȚĂ.— EXERCITAREA ACESTUI DREPT.— ÎMPEDICARE.— EXPROPRIERE SILITĂ.— ART. 517, 521 ȘI 539 COD. CIV.

IZLAZURI COMUNALE.— TEREN.— VÂNZAREA LUI.— ACORDUL UZUFRUCTUARULUI CU NUDUL PROPRIETAR.— ART. 19 DIN CONSTITUȚIE.— ART. 9 ALIN. 3 ȘI ART. 20 ALIN. 3 DIN LEGEA TOCMELILOR AGRICOLE.

1° Uzufructul fiind un drept real, uzufructuarul are în tot timpul uzufructului o situațiune analogă cu a proprietarului adevărat, și nu poate fi împedat de acesta sau de un terțiu de a se folosi și a deține lucrul, percepându-i fructele, decât în baza unei legi care admite exproprierea silită.

2° Izlazarile comunale constituindu-se potrivit art. 20 alin. III din legea tocmelilor agricole din 1907, prin cumpărătoare de bună voe între comună și proprietarii respectivi, reese evident că nu poate fi vorba de o expropriere silită și, prin urmare, vânzarea terenului pentru izlaz nu poate fi făcută decât de nudul proprietar cu consimțământul uzufructuarului.

Tribunalul,

Având în vedere că prin testamentul dela 6 Iunie

1906, Matei Baștea a legat nuda proprietate a moșiei sale Căpățânești Casei Școalelor, iar uzufructul acestei moșii, l-a lăsat soției sale Saltana Baștea, cu obligație ca din venitul moșiei de lei 21.000, să plătească rente și alte sarcini, în sumă de lei 13,418, pe fiecare an.

Având în vedere că Matei Baștea încetând din viață la 19 Februarie 1907, Casa Școalelor a acceptat legatul nudei proprietăți a moșiei Căpățânești;

Având în vedere că Casa Școalelor, spre a se conforma dispozițiilor art. 20 din legea pentru învoelile agricole, prin adresa No. 2462 din 13 Septembrie 1908, a comunicat d-nei Sultana Baștea, că oferta pentru constituire de izlaz, trebuie făcută împreună cu d-sa, și o invită a consimți la ofertă;

Având în vedere că Sultana Baștea, nu numai că nu a consimțit la această ofertă, dar din contră a făcut contestație la acest tribunal, contra confirmării hotărâniciei zisului izlaz, compus din 72 ha. și 800 m. p.;

Față cu această împrejurare, Ministerul cultelor și instrucțiunii publice, reprezentând Casa Școalelor, a intentat prin cererea No. 5363 din 19 Februarie 1910 prezenta acțiune, cerând ca față de Sultana Baștea, să se decidă că numai Casa Școalelor, în calitate de nudă proprietară, este în drept ca singură și fără consimțământul uzufructuarei, să vândă a cincea parte din moșia Căpățânești pentru formarea izlazului comunal;

Considerând că după dispozițiunile art. 517 și 521, c. civ. uzufructuarul are dreptul de a se bucura de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întrucât ca proprietarul lor, și de a percepe fructele ce produce obiectul asupra căruia are uzufruct, fie naturale, fie industriale, fie civile; iar după dispozițiunile art. 539 c. civ., proprietarul, în speță Casa Școalelor, nu poate prin faptul său, nici în orice chip vătămă drepturile uzufructuarului;

Că, dar, ca consecință logică a acestor principii și întrucât uzufructul este un drept real, uzufructuarul are în tot timpul uzufructului o situațiune analogă cu a proprietarului adevărat, și nu poate fi împedat de acesta sau de un terțiu de a se folosi și a deține lucrul percepându-i fructele;

Că în o astfel de situațiune, proprietatea se găsește desmembrată între uzufructuar și nudul proprietar;

Considerând dar că acesta fiind raportul juridic între uzufructuar și nudul proprietar, ambi având câte un desmembrământ al proprietății, este evident că nudul proprietar nu poate știrbi dreptul de folosință al uzufructuarei asupra moșiei Căpățânești, decât în baza unei legi care ar admite exproprierea silită;

Considerând însă că prin art. 19 din Constituțiune, se indică anume cauzele pentru care cineva poate fi expropriat, iar din dispozițiunile legii tocmelilor agricole din 1907, din expunerea de motive și din desbaterile urmate cu votarea acestei legi, reese în mod evident că nu a fost vorba de a se crea o expropriere silită, întrucât

prin art. 20 al. 3, se dispune ca islazurile comunale să se constituie prin cumpărătoare de bună-voe, între comună și proprietarii respectivi;

Că așa fiind, spre a se face o vânzare de bună-voe, este nevoie de consimțământul atât al uzufructuarului, cât și de al nudului proprietar;

Că, a interpreta altfel dispozițiunile art. 18 din lege, ar fi ca să se recunoască dreptul nudului proprietar de a expropria pe uzufructuar, în schimbul unei indemnizațiuni pe care ar hotărâ-o și ar aprecia-o numai el singur, sau chiar fără nici o îndemnizare, când el ar dărui terenurile necesare pentru islaz. Credem că o atare soluție nu ar fi echitabilă, și nici în conformitate cu dispozițiunile categorice ale art. 9 al. 3 din legea învoelilor agricole;

Considerând că, deși art. 18 din legea învoelilor agricole prevede că în cazul când, asupra moșiei ce urmează a se vinde pentru islaz, există un drept de uzufruct, vânzarea să se facă de nudul proprietar, totuși prin această dispozițiune legitorul nu s'a putut referi decât la forma vânzării iar nu și la condițiunile esențiale ale actului juridic; este evident că numai nudul proprietar are în prezent capacitatea de a dispune de nuda proprietate, iar nu uzufructuara, care nu ar fi putut transmite comunei decât folosința terenului pentru islaz, numai pe timpul cât va dură uzufructul său. Deci, nudul proprietar va forma vânzarea către comună, după ce va avea consimțământul uzufructuarei;

Considerând că a interpreta în alt fel aceste dispozițiuni ale art. 18 din lege, ar fi a ne substitui legiuitorului care dacă ar fi voit să legifereze în alt fel, și să nescotească drepturile uzufructuarei, ar fi introdus în lege dispozițiunea că vânzarea în acest caz se face fără a fi nevoie de consimțământul uzufructuarei;

Că așa fiind, urmează să decidem că Casa Școalelor ar putea vinde teren din moșia Căpățânești pentru constituire de islazuri comunale, cu restricțiune însă ca cumpărătorul, — în speță primăria Mărăcineni, — să intre în posesia lor, atunci când ar fi putut intra și Casa Școalelor, adică la stingerea uzufructului d-noi Sultana Baștea;

Că dacă însă comuna voește să intre îndată în posesia terenului pentru islaz, atunci urmează ca Casa Școalelor, în calitate de nuda proprietară, având un desmembrământ al acestei proprietăți, să obțină consimțământul uzufructuarei Sultana Baște, după cum de altfel a înțeles chiar dela început să procedeze, când a invitat-o prin adresa No. 2462 din 1908.

Pentru aceste considerațiuni, urmează ca acțiunea Casei Școalelor să fie respinsă ca nefondată.

Considerând că, în ceea ce privește cheltuelile de judecată, apreciind, tribunalul le fixează la suma de lei 300, în care intră și onorariul de avocat;

Având în vedere și dispozițiunile art. 517, 521, și 539 c. civ. și art. 9 și 18 din legea învoelilor agricole.

Pentru aceste motive, respinge acțiunea.

Semnați: X. Andronescu, Fl. Stancioviici.

CRONICA JUDICIARA

Cercetarea paternității

Discuția proiectului Rivet a urmat în Senatul francez, fără ca art. 340 din codul civil să mai găsească vre-un apărător. D-nii Guillier, raportorul, și Barthou, ministrul justiției, s'au asociat, la rândul lor, la criticele d-lui Rivet și cu deosebire ministrul justiției, în numele guvernului, a ținut să declare că teoria codului civil asupra cercetării paternității nu mai satisface conștiințele contemporane.

În expunerea de motive a acestui proiect găsim următoarele:

«Legea zice bărbatului: poți să-ți urmezi capriciile tale înainte; poți să-ți înmulțești fantaziile; nici o temere nu va opri cursul plăcerilor tale. Chiar dacă ai întrebuintat fraudă și jurămintă, chiar dacă ai dat zile unei ființe formate din carnea și singele tău, eu te absolv și te scutesc de orice obligație; desființez pentru tine datoria și legea, și te liberez de consecințele greșelii tale. Scutură-ți ghețele de praf; părăsește, fără a te uita înapoi, căminul unde lași o nenorocită fără speranță și un copil fără păne, și du-te fără grije și muștrare de cuget de-ți caută aiurea alte voluptăți!».

D-l Barthou a făcut câteva rezerve în privința amendamentelor care se vor susține în cursul discuției, dar a proclamat cu tărie necesitatea de a se introduce în legislația franceză o reformă care va face să intre în moravuri mai multă justiție, umanitate și moralitate.

După ce a aplaudat discursul d-lui Barthou, Senatul a decis să treacă la discuția pe articole.

D-l Jenneney, sub formă de contraproiect, propune ca art. 340 din codul civil să nu fie abrogat, ci înlocuit prin un nou articol, care să coprinză dispozițiunile proiectului supus Senatului.

Raportorul insistă asupra necesității de a se votă o lege specială. În fine, Senatul decide amânarea discuției până când comisia va fi examinat contraproiectul Jenneney.

S. R.

1) Vezi D. Alexandresco, t. II, pag. 356 (ed. 2-a).

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

EXECUȚIUNEA SILITA

VOLUMUL I

Coprinzând: Principii generale.—Spiritul legilor de execuțiune silită. Condițiuni pentru a face o urmărire.— Teoria contestațiunilor.

DE

DEMETRU NEGULESCU

Profesor universitar

Avocat

Prețul Lei 4,50

De vânzare la Tipogr. Gutenberg, J. Göbl S-sori. București.